

Onderzoek naar taalverwerving: de principes van taalverwerving

Onderzoek taalverwerving	Onderzoek taalverwerving																																				
<p>Onderzoek bij 2,5-jarige, anderstalige kleuters in Brussel. Alleen van de leerkracht horen ze Nederlands.</p> <table border="1"><tr><td>Boekentas (997)</td><td>Hoofd (501)</td></tr><tr><td>Trein (297)</td><td>Sjaal (182)</td></tr><tr><td>Kusje (691)</td><td>Bak (389)</td></tr><tr><td>Plasticine (392)</td><td>Mand (342)</td></tr><tr><td>Kindje (1782)</td><td>Kauwgom (14)</td></tr><tr><td>Knippen (94)</td><td>Eten (829)</td></tr><tr><td>Plaats (193)</td><td>Boterham (470)</td></tr></table> <p>Het getal naast het woord geeft aan hoeveel het woord aan bod gekomen is tijdens de lessen.</p> <p>Verhelst, 2002</p>	Boekentas (997)	Hoofd (501)	Trein (297)	Sjaal (182)	Kusje (691)	Bak (389)	Plasticine (392)	Mand (342)	Kindje (1782)	Kauwgom (14)	Knippen (94)	Eten (829)	Plaats (193)	Boterham (470)	<p>Hoe vaak wordt een kleuter gemiddeld aangesproken op 1 dag?</p> <table><tr><td>■ Amine</td><td>80</td></tr><tr><td>■ Adnane</td><td>62</td></tr><tr><td>■ Mohamed</td><td>52</td></tr><tr><td>■ Ahlame</td><td>47</td></tr><tr><td>■ Ameline</td><td>39</td></tr><tr><td>■ Elissa</td><td>37</td></tr><tr><td>■ Youness</td><td>31</td></tr><tr><td>■ Amira</td><td>30</td></tr><tr><td>■ Anissa</td><td>27</td></tr><tr><td>■ Yasmina</td><td>18</td></tr><tr><td>■ Abdel</td><td>18</td></tr></table> <p>Verhelst, 2002</p>	■ Amine	80	■ Adnane	62	■ Mohamed	52	■ Ahlame	47	■ Ameline	39	■ Elissa	37	■ Youness	31	■ Amira	30	■ Anissa	27	■ Yasmina	18	■ Abdel	18
Boekentas (997)	Hoofd (501)																																				
Trein (297)	Sjaal (182)																																				
Kusje (691)	Bak (389)																																				
Plasticine (392)	Mand (342)																																				
Kindje (1782)	Kauwgom (14)																																				
Knippen (94)	Eten (829)																																				
Plaats (193)	Boterham (470)																																				
■ Amine	80																																				
■ Adnane	62																																				
■ Mohamed	52																																				
■ Ahlame	47																																				
■ Ameline	39																																				
■ Elissa	37																																				
■ Youness	31																																				
■ Amira	30																																				
■ Anissa	27																																				
■ Yasmina	18																																				
■ Abdel	18																																				

Bij een onderzoek naar de taalverwerving Nederlands van 2,5-jarige, anderstalige kleuters in Brussel (Verhelst, 2002) waren er een aantal opvallende bevindingen. Gedurende de eerste 10 weken van het schooljaar –de eerste weken waarin de kleuters Nederlands hoorden dus– werden de hele dag door alle lessen in de 1ste kleuterklas opgenomen. Na 10 weken werd het Nederlands van de kleuters getest. Onderstaande bevindingen zijn opvallend.

Op de eerste slide zie je een aantal woorden die de kleuterleidster gebruikte gedurende die eerste weken. Het getal tussen haakjes is het aantal keer dat het woord gebruikt werd. Ondanks een groot verschil in aantal, zijn alle woorden die in het kader staan woorden die door de kleuters receptief verworven werden.

1. Wat leert ons dat over taalverwerving? Hoe komt het dat ze net die woorden verworven hebben?

Op de tweede slide zie je enkele kleuters uit de gevolgde klas. Het getal achter hun naam is het gemiddelde aantal aansprekingen door de kleuterleidster.

2. Wat valt jullie op? Wat voor leerling is Amine volgens jullie? En Yasmina en Abdel, wat voor leerlingen zijn zij?

Uit het onderzoek blijkt dat de kleuters die bovenaan in het lijstje staan (de kleuters die meer werden aangesproken) meer woorden konden produceren dan de kleuters die onderaan staan.

3. Hoe komt dat? Wat leert ons dat over taalverwerving?

Factoren die taalontwikkeling beïnvloeden

■ Persoonlijke factoren

karakter, leeftijd, cognitieve ontwikkeling van het kind, taalaanleg, motivatie...

■ Omgevingsfactoren

- **Veel en rijk taalaanbod**
- Aanbod dat inspeelt op de **interesse** van het kind en **'belangrijk'** is **voor het kind**
- Aanbod dat **begrijpelijk** is: veel visuele ondersteuning, concretisering, kansen om te 'doen'
- **Veel kansen tot spreken**
- **Feedback op wat het kind zegt:** geen expliciete correctie
- **Veiligheid:** positieve houding tegenover thuistaal en –cultuur
- **Motivatie:** stimulansen in de omgeving, belang en status van de moedertaal

Principes taalvererving

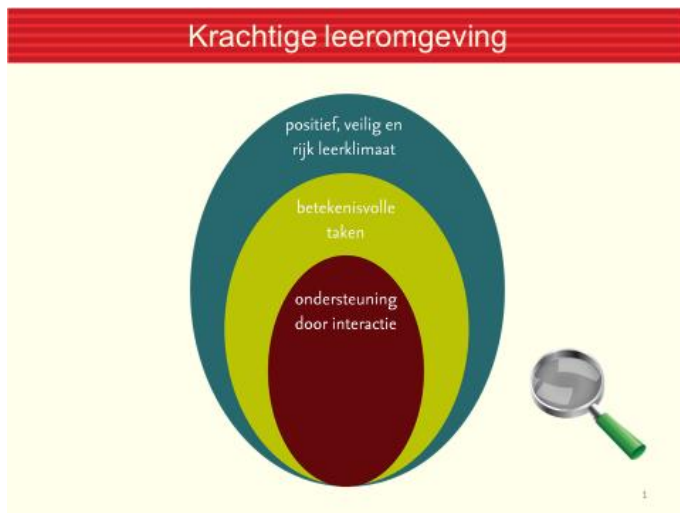
Principes	Onderzoek
Veel taalaanbod	Frequentie <i>Kindje</i>
Motivatie/interesses	<i>Plasticine</i>
Begrijpelijk: inbedding in de concrete context (voorwerpen, gebaren, beeldmateriaal)	<i>Boterham</i> <i>Kauwgom</i>
Taal verbinden met handelen	<i>Knippen</i>
Kwaliteit van de interactie: veel kansen tot spreken, feedback krijgen	Amine – Abdel

De antwoorden op de vragen aan de achterkant leiden ons naar de belangrijkste principes van taalvererving.

1. Wat leren de verworven woorden uit het onderzoek ons over taalvererving? Hoe komt het dat ze net die woorden verworven hebben?
  - *Herhaling is belangrijk. Woorden die veel gebruikt zijn, zijn verworven.*
  - *Woorden die op natuurlijk wijze voortkomen uit een bepaalde handeling of context zijn verworven.*
  - *Zowel motivatie als actie spelen een rol. Woorden die de kleuters prikkelen en woorden gekoppeld aan experimenteren/handelen zijn verworven.*
2. Wat valt jullie op aan het gemiddelde aantal aansprekingen per leerling? Wat voor leerling is Amine volgens jullie? En Yasmina en Abdel, wat voor leerlingen zijn zij?
  - *Er is een groot verschil in het gemiddelde aantal aansprekingen. Toen we de leerkracht daarmee confronteerden, verschoot ze heel erg, want ze was er zich niet van bewust.*
  - *Amine is een deugniet, die bij de pinken is. Een extraverte kleuter die niet graag stilzit en regelmatig gewezen wordt op orde.*
  - *Yasmina en Abdel zijn stille kleuters. Ze zijn teruggetrokken en zeggen niet veel uit zichzelf.*
3. Hoe komt het dat de kleuters, die meer werden aangesproken door de kleuterleidster, meer woorden konden produceren? Wat leert ons dat over taalvererving?
  - *Kansen krijgen tot interactie is belangrijk. De leerlingen die veel kansen kregen om te spreken en veel feedback 'vroegen' leerden meer taal.*

Op de slides bovenaan zijn alle factoren die een rol spelen bij de taalontwikkeling van kinderen nog eens opgesomd. De tweede slide verbindt de vaststellingen uit het onderzoek met de belangrijkste principes.

De krachtige leeromgeving: het model voor (taal)leren

Aan de hand van de bevindingen uit haar onderzoek, ontwikkelde Machteld Verhelst een model waarin taalontwikkeling zo krachtig mogelijk gestimuleerd wordt. Ze stelt het model –dat zowel bruikbaar is voor het onderwijs als daarbuiten– visueel voor aan de hand van drie cirkels die niet los van elkaar kunnen staan.

Een ‘positief, veilig en rijk leerklimaat’, ‘betekenisvolle taken’ en ‘ondersteuning door interactie’ hebben samen een sterke impact op de kracht van een (taal)leeromgeving voor elke individuele leerling (Verhelst, 2006).